

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 83 0 P 037763 21 Rev
Banjaluka, 17.08.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanje Bundalo, kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca Č.A.1 sina S. iz Z., zastupanog po Zajedničkoj advokatskoj kancelariji S.D. i Č.A.2., advokata iz B.L., protiv tuženog A.S.B. d.o.o Z., zastupanog po punomoćniku O.I., advokatu iz B., radi isplate duga, i po protivtužbi tuženog A.S.B. d.o.o Z., protiv tužioca Č.A.1 iz Z., radi ništavosti ugovora, odlučujući o reviziji tužioca-protivtuženog, protiv presude Okružnog suda u Bijeljini broj 83 0 P 037763 21 Gž 2 od 03.02.2021. godine, na sjednici održanoj dana 17.08.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Zahtjev tuženog-protivtužioca za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju se odbija

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Zvorniku broj 83 0 P 037763 20 P 2 od 06.11.2020. godine odlučeno je:

„I-Utvrđuje se da je Ugovor o poslovnoj saradnji zaključen u Z. dana 22.04.2014. godine između tuženog i tužioca ništav i ne proizvodi pravna dejstva.

II-Odbija se tužbeni zahtjev koji glasi:

„Obavezuje se tuženi da tužiocu na ime pripadajućeg dijela dobiti u poslovanju tuženog za period od 22.04.2014. godine do 27.01.2015. godine isplati iznos od 32.308,50 KM sa zakonskom zateznom u skladu sa Zakonom o visini stope zatezne kamate računajući od dana 27.01.2015. godine pa do konačne isplate, a sve u roku od 30 dana od dana donošenja presude.“

III-Obavezuje se tužilac da tuženom nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 4.843,80 KM, u roku od 30 dana od dana dostavljanja presude.

Odbija se zahtjev tuženog za nadoknadu troškova parničnog postupka preko dosuđenog do potraživanog iznosa, i to za iznos od 2.527,20 KM.

Odbija se zahtjev tužioca za nadoknadu troškova parničnog postupka.“

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Bijeljini broj 83 0 P 037763 21 Gž 2 od 03.02.2021. godine žalba tužioca – protivtuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Obavezan je tužilac-protivtuženi da tuženom-protivtužiocu naknadi troškove žalbenog postupka u iznosu od 1.316,25 KM.

Odbijen je zahtjev tužioca-protivtuženog za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.315,60 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac-protivtuženi, iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi-protivtužilac predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se tuženi obaveže da mu, na ime pripadajućeg dijela dobiti u poslovanju tuženog za period od 22.04.2014. godine do 27.01.2015. godine isplati iznos od 32.308,50 KM, sa zakonskom zateznom od 27.01.2015. godine pa do konačne isplate i da mu nadoknadi troškove parničnog postupka.

Tuženi je u toku postupka podnio protivtužbu i postavio protivtužbeni zahtjev da se utvrdi da je Ugovor o poslovnoj saradnji zaključen u Z. dana 22.04.2014. godine između tuženog i tužioca ništav i da ne proizvodi pravno djeljstvo.

U provedenom dokaznom postupku prvostepeni sud je utvrdio: da su Ugovorom o poslovnoj saradnji zaključen između parničnih stranaka dana 22.04.2014. godine ugovorne strane saglasne da je predmet ugovora poslovna saradnja ugovarača u vezi poslovanja tehničkog pregleda vozila u Š. (član 1.), da će solidarno na jednake dijelove otplatiti, odnosno vratiti B.O. B. pozajmicu u iznosu od 80.000,00 KM prema uslovima o zajmu koji iznos je iskorišten za kupovinu nepokretnosti i opreme - k.č.br. 1799/3, kuća i zgrada pov. 122 m² i ekonomsko dvorište pov. 1211m², upisane u Pl.br. 1289 k.o. Š., što odgovara nekretninama k.č. 454/67 iz z.k.ul.br. 204 k.o. Š., da su do sada u poslovanje tehničkog pregleda uložili iznos od po 20.000,00 KM (član2.), da su oni nakon vraćanja pozajmice suvlasnici nepokretnosti i opreme sa po ½ dijela (član 3.), da će nastaviti da finansiraju rad tehničkog pregleda u Š. u skladu sa ugovorom odnosno da snose troškove poslovanja, eventualne štete i kazne, kao i druge troškove i ta ulaganja pojedinog ugovarača evidentirat radi kasnijeg obračuna troškova i utvrđivanja dobiti (član 4.), da se dobit koja se ostvari u stanici za tehničke preglede vozila utvrđuje u iznosu koji preostane nakon odbitka svih troškova poslovanja i dijeli se na jednake dijelove ugovaračima u skladu sa ugovorom (član 5.); da iz nalaza vještaka ekonomske struke S.V. proizilazi da dobit u poslovanju stanice tehničkog pregleda Š. koja je poslovala u okviru D.O.O. A.S.B. Z. nije iskazana u poslovnoj dokumentaciji odvojeno od cjelokupnog poslovanja navedenog preduzeća za 2014. godinu, niti je to po knjigovodstvenim standardima moguće precizno iskazati, te da dobit tuženog za 2014. godinu iznosi 40.472.00 KM, da je tuženi vratio kredit u iznosu od 109.257,42 KM; da iz nalaza EF B.L. proizilazi da je za period od 22.04.2014. godine do 27.01.2015. godine ostvaren ukupan prihod tuženog po osnovu tehničkih pregleda vozila obavljenih u PJ Š. i zakupnine za period od 22.04.2014. godine do 27.01.2015. godine u iznosu od 125,017,63 KM, a da iz pregleda troškova proizilazi da ukupno sa kreditom troškovi poslovne jedinice Š. iznose 60.400,64 KM, te da je te troškove snosio tuženi, koji ih je plaćao sa svojih računa, te da je tuženi vratio novac na ime zajma od B.O. kao zajmodavca u iznosu od 20.068,33 KM u periodu od 22.04.2014. godine do 27.01.2015. godine, iz sredstava koje je naplatio obavljanjem djelatnosti za period od 22.04.2014. godine do 27.01.2015. godine, da kalkulacija

ostvarene dobiti za period od 22.04.2014. godine, do 27.01.2015. godine bez vraćanog kredita iznosi 84.685,32 KM, a ostvarena dobit sa vraćenim kreditom iznosi 64.616,99 KM.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud zaključuje da je ništav član 5. Ugovora o poslovnoj saradnji zaključen između parničnih stranaka dana 22.04.2014. godine u Z. jer je ugovorena isplata dobiti tužiocu koji nije član tuženog, što je suprotno odredbi člana 127. stav 1. Zakona o privrednim društvima (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 127/08, 58/09, 100/11, 67/13, 100/17 i 82/19 – u daljem tekstu – ZPD) kojom je propisano da društvo sa ograničenom odgovornošću može vršiti isplate samo članovima društva, a ne trećim licima, te članu 128. (Ograničenja plaćanja) i članu 129. (Odgovornost za nedopuštena plaćanja), a da u ZPD nije sadržana niti jedna odredba koja bi ukazivala da se eventualno isplata dobiti može izvršiti trećim licima.

Pored toga, prvostepeni sud nalazi da su osnovani navodi tuženog-protivtužioca da su ništave odredbe člana 3. Ugovora koje se odnose na promet nekretnina, jer je odredbom člana 68. stav 1. tačka 4. Zakona o notarima („Službeni glasnik RS“ broj 86/04, 2/05, 74/05, 76/05, 91/06, 37/07, 50/10, 78/11, 20/14, 68/17 i 82/19, dalje; ZN), propisano da se pravni poslovi koji za svoju pravnu valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava odnose na pravne poslove čiji je predmet prenos ili sticanje vlasništva ili drugih stvarnih prava na nekretninama, koja odredba je imperativnog karaktera, pa kako se odredbe člana 3. Ugovora odnose na raspolaganje na nekretninama koje su vlasništvo tuženog i to nekretnine označene kao k.č. br. 1799/3 zv. G. kuća i zgrada površine 122 m², ekonomsko dvorište površine 1211 m², ukupno 1333 m², upisana u pl. broj 1289 KO Š., što po starom premjeru odgovara parceli k.č. br. 454/67 zv. G. Ekonomsko dvorište površine 1211 m² i stambeno poslovni objekat površine 122 m², upisana u z.k. uložak broj 204 KO Š., što u naravi čini objekat za tehnički pregled vozila, i za koje se ugovara da postaju suvlasništvo tužioca i tuženog sa po 1/2 i da će se parnične stranke uknjižiti sa pravom vlasništva sa dijelom od po 1/2, zaključuje da je odredba člana 3. Ugovora u suprotnosti sa navedenom odredbom ZN, te ništava.

Takođe, po ocjeni prvostepenog suda ništava je i odredba člana 6. Ugovora koja se odnosi na raspolaganja nekretninama, jer tužilac nema pravo vlasništva na nekretninama iz Ugovora u smislu odredbi člana 17. stav 1. Zakona o stvarnim pravima („Sl. glasnik RS“, broj 124/08, 3/09, 58/09, 95/11, 60/15 i 107/19) i samim tim ne može da ima bilo kakva prava u vezi nekretnina, jer je vlasništvo stvarno pravo koje vlasniku daje ovlaštenje da slobodno i po svojoj volji stvar drži, koristi i da s njom raspolaže, a svakoga od toga prava isključuje u granicama određenim zakonom, koja ovlaštenja ne može imati tužilac koji nije vlasnik nekretnina, dok opremu predstavljaju pokretne stvari kao što su radni sto, računar, i fiskalna kasa, na kojima je tužilac mogao steći pravo vlasništva na osnovu predmetnog Ugovora, pa u ovom dijelu po ocjeni prvostepenog suda nije ništav član 6. Ugovora.

Dalje prvostepeni sud nalazi da ništavost odredbi člana 3, 5. i 6. Ugovora dovodi do ništavosti cijelog ugovora, jer je odlučujuća pobuda parničnih stranaka zbog koje je ugovor zaključen ostvarivanje dobiti i podjela dobiti, pa stranke nisu mogle dogovoriti poslovnu saradnju bez odredbi za koje je utvrđeno da su ništave.

Kod činjenice da je tužilac tužbenim zahtjevom potraživao dobit na ime pripadajućeg dijela dobiti u poslovanju tuženog za period od 22.04.2014. godine do 27.01.2015. godine, koji

tužbeni zahtjev zasniva na ugovoru o poslovnoj saradnji za koji je prvostepeni sud utvrdio da je ništav, prvostepeni sud je tužbeni zahtjev odbio u cijelosti kao neosnovan.

Drugostepeni sud je našao pravilnim činjenično utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda te je žalbu tužioca-protivtuženog odbio i prvostepenu presudu potvrdio, sve temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP).

Pravilnost pobijane presude se revizijom ne dovodi u sumnju.

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudova slijedi da je predmetni ugovor zaključen između tužioca kao fizičkog lica i tuženog kao pravnog lica, da su ugovor stranke nazvale ugovorom o poslovnoj saradnji i da je predmet tog ugovora poslovna saradnja ugovarača u vezi poslovanja tehničkog pregleda vozila u Š. (član 1.), da su se ugovarači saglasili da će solidarno na jednake dijelove otplatiti, odnosno vratiti B.O.B. pozajmicu u iznosu od 80.000,00 KM prema uslovima o zajmu koji iznos je iskorišten za kupovinu nepokretnosti i opreme, konstatovali da su do sada u poslovanje tehničkog pregleda uložili iznos od po 20.000,00 KM (član 2.), da će nakon vraćanja pozajmice postati suvlasnici nepokretnosti i opreme sa po ½ dijela (član 3.), da će nastaviti da finansiraju rad tehničkog pregleda u Š. u skladu sa ugovorom odnosno da snose troškove poslovanja, eventualne štete i kazne, kao i druge troškove i ta ulaganja pojedinog ugovarača evidentirati radi kasnijeg obračuna troškova i utvrđivanja dobiti (član 4.), da se dobit koja se ostvari u stanici za tehničke preglede vozila utvrđuje u iznosu koji preostane nakon odbitka svih troškova poslovanja i dijeli se na jednake dijelove ugovaračima u skladu sa ugovorom (član 5.).

Tužilac ne spori da je član 3. ugovora ništav, ali smatra da to nije moglo dovesti do ništavosti cijelog ugovora i da nisu ništave ostale odredbe o sticanju i raspodjeli dobiti.

Iako je ugovor o poslovnoj saradnji neimenovani ugovor, on je jedan od najčešćih ugovora u privredi. Sadržaj ovog ugovora može biti različit, što znači da su ugovorne strane slobodne da u granicama prinudnih propisa, javnog poretka i dobrih običaja regulišu odnose po svojoj volji. Predmet ugovora o poslovnoj saradnji može se odnositi na različite djelatnosti i poslove i njime se definiše saradnja između poslovnih partnera. Ta saradnja ogleda se u zajedničkom radu ili sudjelovanju radom ili djelatnošću na realizaciji nekog određenog i ugovorom definisanog poslovnog cilja (projekta, plana ili slično).

Sadržaj svakog ugovora cijeni se prema njegovim odredbama, iz kojih proizlazi namjera ugovarača i cilj zaključenja ugovora.

Prema sadržaju predmetnog ugovora proizlazi da su ugovarači regulisali međusobne odnose po pitanju ulaganja novčanih sredstava u poslovanje jedinice tehničkog pregleda vozila u Š. (tuženog), konstatovali šta čini ulog i visinu uloga svakog od ugovarača, te način utvrđivanja i podjele dobiti, te da je to bila namjera ugovarača i cilj ugovaranja.

Po ocjeni ovog suda u konkretnom slučaju ne radi se o ugovoru o poslovnoj saradnji, iako su stranke ugovor tako nazvale, jer tužilac kao fizičko lice ne obavlja nikakvu djelatnost (nije preduzetnik), niti je ugovorom predviđeno od strane tužioca obavljanje bilo kakvih poslova kod tuženog, po kom osnovu bi imao eventualno pravo da od tuženog traži isplatu novca za neki svoj

rad ili usluge na zajedničkom poslu, već proizlazi da je cilj zaključenja ugovora ulaganje novčanih sredstava u obavljanje djelatnosti tuženog i sticanje i raspodjela dobiti, pa takav ugovor ima karakter ugovora o ortakluku čije trajanje nije unaprijed određeno.

Tuženog, koji je društvo sa ograničenom odgovornošću, u pogledu načina poslovanja, članstva u društvu, organa društva i ostalih pitanja bitnih za rad društva obavezuju odredbe ZPD kojim se regulišu prava i obaveze društva i njegovih članova i te odredbe su obavezujuće. One predviđaju da je društvo sa ograničenom odgovornošću privredno društvo koje osniva jedno ili više pravnih i/ili fizičkih lica u svojstvu članova društva radi obavljanja određene djelatnosti (član 99. stav 1. ZPD). Članstvo u društvu je pravni položaj određenog lica u zajednici lica oblikovanoj kao društvo sa ograničenom odgovornošću na temelju pripadanja toj zajednici. Pripadanje društvu članstvu daje trajni pravni odnos i subjektivno pravo, te stvara trajni pravni odnos unutar društva koji se izražava u pravnom položaju člana društva iz koga proizlaze uzajamna prava i obaveze. Članstvo kao pravni odnos zasniva posebne odnose člana društva i društva, te članova društva međusobno. Sadržaj članstva ogleda se u skupu članskih prava i obaveza koje član ima u društvu.

Da bi određeno lice postalo član društva ono mora imati ulog u društvu, na osnovu koga stiče udio u osnovnom kapitalu društva srazmjerno vrijednosti uloga (člana 110. stav 1. ZPD), a društvo izdaje svakom članu društva potvrdu kao dokaz članstva i njegovog udjela (član 112. stav 3.), dužno je da vodi knjigu udjela u koju se upisuju podaci o članu društva, iznosu ugovorenog i uplaćenog uloga i drugo, podnosi registru nadležnog suda prijavu i dokumenta za svaku promjenu podataka upisanih u knjizi udjela radi njihove registracije i objavljivanja (član 114. stav 2. i 3.).

Svi uneseni ulozi u imovinu privrednog društva su svojina društva. Na osnovu uloga član društva pod uslovima iz ZPD ostvaruje pravo na udio u društvu i na učešće u dobiti društva.

Proizlazi da društvo sa ograničenom odgovornošću može pod uslovima iz ZPD dobiti sticati, raspoređivati te konačno isplaćivati samo svojim članovima, a ne i trećim licima.

Zbog toga je ovakvo ugovaranje ulaganja u društvo sa ograničenom odgovornošću i raspodjele dobiti suprotno ZPD, pa je i zaključen ugovor ništav u smislu odredbe člana 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/05, u daljem tekstu ZOO), kako pravilno nalaze nižestepeni sudovi. Neosnovani su navodi tužioca da je zaključenjem ovakvog ugovora osnivač tuženog suštinski donio odluku o raspodjeli dobiti sa tužiocem i da mu to pravo pripada po sili zakona, jer nije moguće pravno valjano na način kako je ugovoreno ostvariti namjeru ugovarača da stiču dobit, već se takva namjera mogla pravno valjano ostvariti eventualno kroz osnivanje ortačkog ili komanditnog društva prema odredbama ZPD.

Tužilac u ovoj parnici traži da mu tuženi na ime ispunjenja ugovora plati ostvarenu dobit, koji zahtjev je pravilno odbijen jer on nije član tuženog društva sa ograničenom odgovornošću.

Kako su u ugovornom odnosu bili tužilac i tuženi, to je tužilac prema tuženom kao saugovaraču mogao postaviti jedino zahtjev za vraćanje onoga što je on dao po ugovoru koji je utvrđen ništavim i o tom zahtjevu se odlučuje primjenom odredbe člana 104. ZOO, prema kojoj

odredbi u slučaju ništavosti ugovora svaka ugovorna strana dužna je da vrati drugoj sve što je primila po osnovu takvog ugovora, a ukoliko se priroda onoga što je ispunjeno protivi vraćanju u naturi, ili je vraćanje primljenog nemoguće zbog propasti, otuđenja ili oštećenja stvari, ugovorna strana je dužna vratiti protuvrijednost stvari prema cijenama u vrijeme presuđenja.

Takav zahtjev tužilac nije postavio, a iz ugovora proizlazi da je uplatio na ime uloga novčani iznos od 20.000,00 KM i da u toku ove parnice ne spori da mu je tuženi isplatio dobit u iznosu od 20.450,00 KM.

Slijedom navedenog odlučeno je kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Zahtjev tuženog-protivtužioca za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.316,25 KM je odbijen na osnovu odredbe člana 397. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 387. stav 1. istog zakona, obzirom da ovi troškovi nisu bili nužni za vođenje parnice, niti od značaja za zaštitu prava tuženog-protivtužioca u postupku po ovom pravnom lijeku.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić